

ترسیم جایگاه علمی آستان قدس رضوی با استناد به مقالات منتشرشده در نشریات علمی طی سال‌های ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۰

سیدجلال حسینی^۱، علی مهدوی شکیب^۲، امین بابادی^۳

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۱/۱/۳۱

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۱/۳/۹

چکیده

آستان قدس رضوی به‌عنوان بزرگ‌ترین نهاد فرهنگی در استان خراسان بزرگ، در دو دهه اخیر با تأسیس نهادهای آموزشی و پژوهشی، در تربیت پژوهشگران متخصص و ارائه تولیدات علمی پیشگام بوده است. این پژوهش با هدف بررسی جایگاه علمی آستان قدس رضوی طی سال ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۰ با استناد به مقالات منتشرشده در مجلات علمی ملی و بین‌المللی انجام شده است. هدف این پژوهش، کاربرد و از نوع تحقیقات پیمایشی است. جامعه آماری این پژوهش شامل ۳۳۰ نفر از اعضای هیئت علمی و پژوهشگران شاغل در مؤسسات آموزشی پژوهشی آستان قدس رضوی می‌باشد. یافته‌های این پژوهش نشان داد که: ۱. طی سال‌های ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۰، تعداد ۵۲۷ مقاله در مجلات معتبر علمی و همایش‌های ملی و بین‌المللی منتشر و ارائه شده است که در بین مؤسسات موردبررسی سازمان، کتابخانه‌ها با انتشار حدود ۵۰ درصد مقالات منتشر و ارائه شده است که در بین مؤسسات موردبررسی سازمان، کتابخانه‌ها با انتشار ۱۴/۸۲ درصد مقالات در سه سال بررسی شده، کمترین سهم را در تولید علم آستان قدس رضوی داشته‌اند. ۲. نرخ رشد تولید علم در آستان قدس رضوی با استناد به مقالات علمی تولیدشده در سه سال اخیر، به‌طور متوسط ۱۸/۶۸ درصد می‌باشد؛ ضمن آنکه، نرخ رشد تولید علم با استناد به مقالات منتشرشده از حیث درجه اعتبار نشریه حاکی از آن است که در طی سه سال موردبررسی، مقالات همایشی ۸۹/۹۴ درصد، مقالات علمی ترویجی ۱۷/۱۷ درصد، مقالات تخصصی ۳۰/۰۹ درصد و مقالات علمی پژوهشی نیز ۱۷/۷۷ درصد رشد داشته‌اند. ۳. روند رشد مقالات مؤسسات بررسی شده در این پژوهش در سال ۱۳۸۸، روند کاهشی را نشان می‌دهد؛ چنان‌که نرخ رشد برای مؤسساتی چون بنیاد پژوهش‌ها، دانشگاه علوم اسلامی رضوی و سازمان کتابخانه‌ها منفی بوده است. در طی سه سال گذشته، متوسط رشد سالانه تولیدات علمی برای بنیاد پژوهش‌ها ۱۲/۶۶، دانشگاه علوم اسلامی رضوی ۵/۷۱-، دانشگاه امام‌رضا(ع) صفر و سازمان کتابخانه‌ها ۵۰ درصد بوده است. ۴. در بین مؤسسات بررسی شده در این پژوهش، به‌ترتیب دانشگاه امام‌رضا(ع)، دانشگاه علوم اسلامی رضوی و سازمان کتابخانه‌ها در تولید مقالات علمی پژوهشی و ISI بیشترین سهم را داشته‌اند.

واژگان کلیدی: آستان قدس رضوی، مؤسسات آموزشی و پژوهشی، تولیدات علمی، مقالات، نشریات علمی.

۱. کارشناس ارشد علوم قرآن و حدیث، دانشگاه علوم اسلامی رضوی.
۲. کارشناس ارشد مدیریت آموزشی دانشگاه فردوسی مشهد.
۳. دانشجوی دکتری برنامه‌ریزی درسی، دانشگاه فردوسی مشهد.

۱. مقدمه

امروزه، توان تحقیقاتی و ظرفیت علمی هر کشور، ملاک مناسبی جهت ارزیابی میزان پیشرفت و بالندگی و به دنبال آن، توسعه کشور به شمار می‌آید. در این میان، با اندازه‌گیری تولیدات علمی، می‌توان تصویری از چگونگی فعالیت‌های علمی یک کشور ارائه نمود (فهیمیان، به نقل از فرخ‌نیا، ۱۳۹۰).

حرکت روبه‌رشد جامعه جهانی و شکاف موجود بین کشورها در میزان دسترسی به علم و فناوری، مؤسسات آموزشی و پژوهشی را بر آن داشته تا به کمیت و کیفیت تولیدات علمی خود اهتمام بیشتری ورزیده و با بسترسازی مناسب و ایجاد تحولات مؤثر در این زمینه کارایی نهاده‌ها و عوامل تولید خود را بالا برده و به روند توسعه کمک کنند. مفاد سند چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران گویای آن است که کشور در افق ۱۴۰۴، از دانش پیشرفته و توانایی در تولید علم و فناوری و متکی بر سهم برتر منابع انسانی و سرمایه اجتماعی در تولید ملی برخوردار خواهد شد (نقشه جامع علمی کشور، ۱۳۹۰). در این میان، سهم هریک از سازمان‌ها و مؤسسات پژوهشی در تولید علم در کشور دارای اهمیت می‌باشد؛ زیرا ارزیابی سامانه علم و فناوری در هر سازمان و تبیین وضع موجود و عملکرد آن از ضروری‌ترین ابزارهای لازم برای برنامه‌ریزی و ارتقا و بهبود آن به شمار می‌آید. تولید علم، معقول‌ترین و معتبرترین شاخص سنجش رتبه و جایگاه علمی کشورها محسوب می‌شود و تعداد مقالات علمی معتبر بین‌المللی منتشرشده در نشریات بین‌المللی نیز به واسطه اینکه از محاسبات بسیار دقیق و روشن و به دور از هرگونه تغییر تدوین می‌شوند، معیار تولید علم به حساب می‌آیند. علاوه بر آن استانداردسازی علمی و به‌ویژه تولید نشریات معتبر علمی و نمایه‌سازی آنان در مؤسسات بین‌المللی نیز ملاک تولید علم در کشور قلمداد می‌شود (کی‌نژاد، ۱۳۸۹).

ارزیابی تولیدات علمی پژوهشگران، مؤسسات پژوهشی، گروه‌های دانشگاهی و حتی دانشگاه‌ها یک

مسئله چالش‌برانگیز است. برای انجام این کار شاخص‌های کتاب‌سنجی ابزارهای مفیدی هستند (فرانچسکینی، ۲۰۱۱). مقالات یکی از خروجی‌های کلیدی برای پژوهش‌های علمی است؛ زیرا هنجاری برای اشاعه و اعتبار نتایج تحقیقات محسوب شده و تعیین‌کننده پیشرفت حرفه‌ای در بسیاری از زمینه‌های علمی است. همچنین، وجود اطلاعات درباره نویسندگان مقالات، میزان همکاری‌های پژوهشی، الگوها و روندهای همکاری در سراسر مرزهای سازمانی و ملی را مشخص خواهد کرد (ریچاردسون، ۲۰۰۴: ۳۷).

بر این اساس، دو شاخص کلی برای تولید علم معرفی شده است که عبارت است از: تعداد مقالات علمی و پژوهشی با دستاورد بین‌المللی؛ میزان اثربخشی مقالات جهان علم. با دستیابی به این دو شاخص تا حدود ۹۰ درصد می‌توان به میزان تولید علم یک کشور پی برد (کی‌نژاد، ۱۳۸۹).

نتایج تحقیقات انجام‌شده در ایران، نشان داده است که علت عدم بازتاب حجم بسیار عمده‌ای از تحقیقات انجام‌شده در ایران در پایگاه‌های اطلاعاتی جهانی، پایین بودن اعتبار علمی و نداشتن زبان بین‌المللی است (نیازی، ۱۳۸۰). با توجه به مطالب بیان‌شده و پیشینه آستان قدس رضوی در زمینه ایجاد و توسعه مراکز آموزش عالی و مؤسسات پژوهشی و با در نظر گرفتن اهداف و چشم‌انداز ۲۰ ساله آستان قدس رضوی (دارای معتبرترین مراکز علمی و مقام ممتاز آموزشی و پژوهشی در سطح کشور)، اتخاذ تدابیر علمی و رویکرد مبتنی بر نوآوری و کیفیت در این مراکز امری ضروری و اجتناب‌ناپذیر است. در راستای دستیابی به هدف مذکور و تبیین جایگاه تولید علم در آستان قدس رضوی، این پژوهش سعی دارد به ترسیم جایگاه آستان قدس رضوی در تولید علم با استناد به مقالات منتشرشده در نشریات

1. Franceschini

2. Richardson

همه مستندات علمی و برنامه‌های توسعه و سند چشم‌انداز و افق‌های آرمانی کشور، ارتقای تولید علم و کسب جایگاه نخست علمی هدف‌گذاری شده است. در ارزیابی‌های علم‌سنجی اصلی‌ترین معیار برای تعیین جایگاه علمی و رتبه‌بندی کشورها، میزان مشارکت در تولید علم، نوآوری، فناوری و به‌طور کلی مشارکت در روند توسعه علم جهانی عنوان شده است (زلفی‌گل و کیانی بختیاری، ۱۳۸۷).

ارزیابی سامانه علم و فناوری کشور و تبیین وضع موجود و عملکرد آن، از ضروری‌ترین ابزارها برای برنامه‌ریزی، ارتقا و بهبود وضعیت آن به‌شمار می‌آید. بررسی وضعیت تولیدات علمی کشور و مقایسه آن با دیگر کشورها، تصویر مناسبی از جایگاه ایران و عملکرد آن در سامانه علم و فناوری ارائه خواهد کرد. نشریات علمی از نخستین و معتبرترین منابعی هستند که پیشرفت‌های علمی را منعکس می‌سازند. مجله عبارت از نشریه‌ای است با عنوان مشخص که به‌صورت شماره‌ها یا جزوه‌هایی پیاپی، معمولاً با فاصله زمانی منظم و با مدت نامحدود منتشر می‌شود و حاوی مقاله‌هایی درباره موضوعات گوناگون از نویسندگان مختلف است. مجله می‌تواند به مبحثی خاص محدود باشد، یا دارای مقاله‌ها و موضوعاتی در زمینه‌های متنوع باشد. هر مجله می‌تواند موضوعات مختلفی را در شماره‌های خود بررسی کند، یا اینکه بر یک موضوع خاص متمرکز شود که در این صورت به مجله‌ای تخصصی تبدیل خواهد شد. نشریات علمی از این دسته‌اند؛ یعنی نشریاتی که به‌صورت تخصصی و متمرکز بر محور موضوعات و فعالیت‌های علمی و پژوهشی، سازمان یافته‌اند. به تعبیری دیگر، نشریات علمی نشریاتی هستند که مطالب بدیع و تازه علوم را منتقل و با روشی خاص بیان می‌کنند. به‌طور کلی مجله علمی، نگرش جدیدی به علوم و آینده آن دارد و به‌گفته اکثر صاحب‌نظران، مجله علمی را باید مجموعه دانستی‌ها و معارف جامعه دانست که به‌طور تخصصی و آکادمیک به انتقال آن‌ها می‌پردازد (زلفی‌گل و کیانی بختیاری، ۱۳۸۹).

معتبر علمی در یک دوره سه‌ساله (۱۳۸۸ تا ۱۳۹۰) پردازد. سؤال اساسی این است که سهم آستان قدس رضوی در تولیدات علمی صورت‌گرفته در داخل و خارج از کشور (مقالات علمی منتشرشده در پایگاه‌های علمی) در بازه زمانی مذکور به چه میزان است؟

۲. هدف پژوهش

هدف این تحقیق ترسیم جایگاه علمی آستان قدس رضوی با استناد به مقالات علمی منتشرشده در نشریات معتبر علمی، در یک دوره سه‌ساله (۱۳۸۸ تا ۱۳۹۰) می‌باشد. برای دستیابی به این هدف، پاسخ‌گویی به پرسش‌های زیر ضروری است:

۱. وضعیت مقالات منتشرشده در نشریات معتبر علمی توسط پژوهشگران آستان قدس رضوی طی سال‌های ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۰ به چگونه است؟
۲. هریک از مؤسسات آموزشی و پژوهشی آستان قدس رضوی، در مقالات منتشرشده در نشریات معتبر علمی طی سال‌های ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۰، به چه میزان سهم بوده است؟
۳. نرخ رشد تولید علم در آستان قدس رضوی، طی سال‌های ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۰ چگونه است؟
۴. سهم هریک از مؤسسات آموزشی و پژوهشی، در تولید علم آستان قدس رضوی در بازه زمانی ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۰ چگونه است؟
۵. مقالات منتشرشده در نشریات معتبر علمی، از لحاظ میزان مشارکت پژوهشگران (تعداد نویسندگان) چه وضعیتی دارند؟

۳. پیشینه پژوهش

امروزه واژه «تولید علم» در ادبیات کشور ما جایگاه ویژه‌ای پیدا کرده است؛ به‌طوری‌که نهضت تولید علم و فناوری اذهان تمام سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان امور علمی و پژوهشی کشور را به خود مشغول کرده و در

مجلات، ۳۳۰۸ مورد مقالات کنفرانس، ۵۱۵ مورد طرح‌های پژوهشی، ۳۷۶ مورد کتاب و ۹۰ مورد اختراعات و آثار بدیع بوده است. به نسبت تعداد اعضای هیئت علمی، بیشترین تولیدات علمی توسط دانشکده کشاورزی این دانشگاه و کمترین میزان توسط دانشکده کشاورزی داراب صورت گرفته است. از مجموع آثار تولیدشده ۸۷/۹۰ درس به صورت تألیف و مابقی به صورت ترجمه بوده است؛ ضمن آنکه مقالات بیشتر در مجلات خارجی به چاپ رسیده است.

همسو با این تحقیق، نتایج پژوهش فدایی و حسن زاده کمند (۱۳۸۹) تحت عنوان «بررسی تولیدات علمی اعضای هیئت علمی حوزه علوم انسانی دانشگاه تبریز طی سال‌های ۱۳۸۱ تا ۱۳۸۶» نشان داد بیشترین درصد مقاله‌های تألیفی مربوط به سال ۱۳۸۵ و بیشترین درصد کتاب‌های تألیفی و آثار ارائه شده در مجامع ملی و بین‌المللی و طرح‌های پژوهشی پایان یافته مربوط به سال ۱۳۸۶ می‌باشد. ضمن آنکه، از نظر انواع تولیدات علمی در سال‌های مورد پژوهش، ۶۲ مورد کتاب تألیفی، ۲۸ مورد کتاب ترجمه‌ای، ۳۶۸ مورد مقاله تألیفی در مجله‌های داخلی، ۱۷ مورد مقاله ترجمه شده در مجله‌های داخلی و ۲۵ مورد مقاله چاپ شده در مجله‌های خارجی انجام گرفته است. آزمون فرضیه‌ها در این پژوهش نشان داد بین متغیرهای سن، جنس، مرتبه علمی و محل اخذ مدرک تحصیلی افراد با میزان تولیدات علمی آن‌ها رابطه معناداری وجود دارد.

عبدخدا و همکاران (۱۳۸۹) با انجام تحقیقی تحت عنوان «بررسی میزان تولیدات علمی پزشکی ایران بر مبنای مدارک نمایه شده از مجلات علمی در پایگاه‌های اطلاعاتی منتخب در فاصله سال‌های ۲۰۰۹ تا ۲۰۰۵» با استفاده از تحلیل کتاب‌سنجی، تمام مجلات علمی پژوهشی نمایه شده در پایگاه‌های *Wos* و *Scopus* را مورد بررسی قرار دادند. نتایج نشان داد که از تعداد ۴۴ عنوان مجله بررسی شده، ۱۸ عنوان در پایگاه *Wos* و ۲۰ عنوان در پایگاه *Scopus* نمایه شده‌اند. تعداد مدارک ثبت شده و تعداد استناد به آن‌ها در

در حال حاضر، یکی از مهم‌ترین شاخص‌های تولید علم در دنیا، تعداد مقالات چاپ شده در نشریات بین‌المللی مانند *ISI* می‌باشد (زلفی گل و کیانی بختیاری، ۱۳۸۷). از شاخص‌های عمده دیگر در تولید علم، حضور در عرصه‌های فراملی و بین‌المللی است که عمدتاً به معنای حضور در نشریات معتبر و همایش‌ها و سمینارها و سمپوزیوم‌های بین‌المللی است (منصوری، ۱۳۸۲).

۱.۳. مرور تحقیقات انجام شده

فرخ‌نیا (۱۳۹۰) با انجام تحقیقی تحت عنوان «بررسی وضعیت مجلات پزشکی انگلیسی‌زبان ایران در پایگاه‌های اطلاعاتی» مقالات ۲۰ عنوان مجله علمی پژوهشی انگلیسی‌زبان ایران را در فاصله سال‌های ۲۰۰۱ تا ۲۰۰۴ بررسی کرد. نتایج این تحقیق حاکی از آن بود که از میان ۲۰ عنوان مجله علمی پژوهشی بررسی شده فقط ۵ عنوان با ۶۸۷ مقاله به پایگاه‌های اطلاعاتی راه یافته‌اند و بیشترین درصد مقالات نمایه شده در زمینه داروشناسی و سپس بیماری‌های مسری و کودکان است و مقالات سه‌نویسنده‌ای بیشترین تعداد را به خود اختصاص داده‌اند. در همین راستا، زارع بنادکوی و اولیاء (۱۳۹۰) با انجام مطالعه موردی پژوهش‌های مهندسی صنایع و با استناد به مقالات نمایه شده در پایگاه‌های علمی بین‌المللی جایگاه علمی کشور ایران را بررسی کردند. نتایج این پژوهش نشان داد که ایران در میان کشورهای بررسی شده جایگاه بیست و دوم را دارد و در یک بازه زمانی ۱۵ ساله، کشور ایران به لحاظ تعداد مقالات در مقایسه با کشورهای منطقه، جایگاه دوم را کسب نموده و در خصوص رشد مقالات رتبه نخست را دارا بوده است.

نتایج تحقیق عصاره و همکاران (۱۳۸۹) تحت عنوان «تولیدات علمی اعضای هیئت علمی دانشگاه شیراز در سال‌های ۱۳۷۹ تا ۱۳۸۹» نشان داد در بازه زمانی انجام مطالعه ۸۵۰۷ مدرک در قالب‌های مختلف تولید شده است که از این تعداد ۴۲۱۸ مورد مقالات

بیشتر و بالای ۸۰ درصد است. تولیدات علمی اعضای هیئت علمی دانشکده‌های داروسازی تیپ یک کشور در پایگاه مؤسسه اطلاعات علمی در سال ۲۰۰۶، ۳۶۲ مقاله (۸۹/۵۰ درصد مردان و ۱۰/۰۶ درصد زنان)، در سال ۲۰۰۷، ۴۰۹ مقاله (۸۹/۴۸ درصد مردان و ۱۰/۵۲ درصد زنان) و در سال ۲۰۰۸، ۴۱۱ مقاله (۹۲/۹۴ درصد مردان و ۷/۰۶ درصد زنان) بودند.

فتاحی و همکاران (۱۳۹۰) به بررسی وضعیت جهانی تولیدات علمی دانشگاه فردوسی مشهد، طی سال‌های ۱۹۹۰ تا ۲۰۱۰ در وبگاه علوم (*Web of Science*) با هدف ترسیم نقشه علم این دانشگاه پرداختند. نتایج تحقیق حاکی از آن بود که در بازه زمانی انجام تحقیق، پژوهشگران این دانشگاه موفق به انتشار ۳۳۱۸ مدرک نمایه شده در وبگاه علوم گردیده‌اند. توزیع فراوانی مشارکت نویسندگان این دانشگاه از قاعده لوتکا و توزیع فراوانی موضوعی مدرک‌های هسته تولید شده توسط نویسندگان این دانشگاه از قاعده برادفورد پیروی می‌کند. همچنین، دانشگاه فردوسی مشهد در تولید علم جهانی از نرخ متوسط رشد برابر با ۳۴/۲ برخوردار بوده است؛ ضمن آنکه تحلیل استنادهای مدرک‌های مورد بررسی نشان داد که بین تعداد نویسندگان با تعداد استنادهای دریافتی و میزان مشارکت یک نویسنده با تعداد مدرک‌های منتشر شده توسط او رابطه مثبت وجود دارد. همچنین، سهیلی و عصاره (۱۳۸۹) پژوهشی را تحت عنوان «بررسی تولیدات علمی اعضای هیئت علمی دانشگاه رازی در نمایه استنادی علوم طی سال‌های ۱۹۹۲ تا ۲۰۰۸» انجام دادند. یافته‌های این پژوهش نشان داد که انتشارات علمی دانشگاه رازی در پایگاه (*Web of Science*) رشد چشمگیری داشته و از نرخ رشد سالانه ۳۶/۹ درصد برخوردار بوده است؛ ضمن آنکه این دانشگاه با داشتن ۹۹۵ پیشینه پژوهشی از مجموع ۵۳۲۱۵ مدرک مربوط به ایران، در رتبه ۱۸ در میان دانشگاه‌ها و مؤسسات پژوهشی ایران قرار گرفت و با در نظر گرفتن نسبت تعداد اعضای هیئت علمی به انتشارات آنان در رتبه ۸ قرار گرفته است؛ همچنین نتایج

پایگاه‌های مورد بررسی با گذر سال در حال افزایش بوده است. ضمن آنکه تعداد مدارک ثبت شده در پایگاه *Scopus* بیشتر از پایگاه *Wos* است؛ اما این اختلاف معنادار نیست.

بررسی تولیدات علمی ایران در سال ۲۰۰۹ توسط امامی (۲۰۰۹) با استفاده از روش‌های کتاب‌سنجی، نشان داد میزان مشارکت علمی ایران در سال ۲۰۰۹ نسبت به سال ۲۰۰۸، ۲۸ درصد رشد داشته است و دانشگاه تهران با ۱۶۷۴ مدرک در رتبه اول تولید علم کشور و دانشگاه‌های علوم پزشکی تهران و صنعتی شریف و دانشگاه تربیت مدرس، به ترتیب، با ۱۱۵۳ و ۱۰۳۵ و ۹۱۸ مدرک در رتبه‌های دوم تا چهارم قرار دارند. همچنین، در سال ۲۰۰۹ تعداد اسناد علمی نمایه شده در علوم محض ۱۴۰۴۸، در علوم اجتماعی و ۵۱۷ و در علوم انسانی و هنر ۴۴ مدرک است و در مجموع تعداد کل در سه شاخه بالا ۱۴۱۹۶ مدرک است که نسبت به سال ۲۰۰۸ با ۱۳۵۶۸ مدرک رشدی ۲۸ درصدی دارد؛ ضمن آنکه ۹۸ درصد از تولیدات علمی محققان کشورمان به زبان انگلیسی بوده است.

بررسی و مقایسه تطبیقی سه دهه تولیدات علمی جامعه جراحی ایران بر اساس داده‌های پایگاه اطلاعاتی *ISI* توسط علیجانی و کرمی (۱۳۹۰) حاکی از آن است که در دهه اول (۱۹۸۰ تا ۱۹۸۹) تنها ۶ مدرک، در دهه دوم (۱۹۹۰ تا ۱۹۹۹) تعداد ۵۵ مدرک و در دهه سوم (۲۰۰۰ تا ۲۰۰۹) تعداد ۱۰۹۰ مدرک به وسیله پژوهشگران ایرانی در حوزه جراحی تولید شده است. ضمن آنکه از نظر مشارکت بین‌المللی، پژوهشگران ایرانی در این حوزه، در دهه اول هیچ‌گونه مشارکت بین‌المللی نداشته، اما در دو دهه دوم و سوم بیشترین مشارکت را به ترتیب با کشورهای ایالات متحده آمریکا و ایتالیا داشته‌اند. در همین راستا میرحسینی و وهابی (۱۳۸۹) با انجام تحقیقی، تولیدات علمی اعضای هیئت علمی دانشکده‌های داروسازی تیپ یک کشور در پایگاه مؤسسه اطلاعات علمی را مورد بررسی قرار دادند. نتایج این تحقیق حاکی از آن است که تولیدات علمی مردان

در دوره پنج‌ساله (۱۳۸۵ تا ۱۳۹۰) تعداد ۱۲۸۸ عنوان پژوهش، در مجموع به سرانجام رسیده که از این تعداد ۳۱۶ عنوان پژوهشی (۲۵ درصد کل طرح‌ها) مربوط به سال ۱۳۹۰ می‌باشد. ضمن آنکه در سال ۱۳۹۰، در مؤسسات فرهنگی آستان قدس رضوی ۳۱۶ طرح پژوهشی در دست مطالعه بوده است که نسبت به سال ۱۳۸۹، در تعداد پژوهش‌ها رشد ۹ درصدی مشاهده می‌شود. هم‌اکنون ۱۳۷ پژوهشگر و ۸۰ عضو هیئت علمی در مؤسسات فرهنگی و آموزشی و پژوهشی آستان قدس رضوی در پست‌های سازمانی‌شان به تحقیق و پژوهش می‌پردازند. این درحالی است که تعداد زیادی از منابع انسانی به‌طور مستقیم و غیرمستقیم براساس دانش تخصصی خود و حسب علاقه و ماهیت وظایف سازمانی در امر پژوهش دخیل می‌باشند.

از کل پژوهش‌های در دست مطالعه مؤسسات فرهنگی در سال (۱۳۹۰)، پژوهش‌های بنیادی ۵۳ درصد (۱۶۹ عنوان) از کل طرح‌های در دست اجرا در مؤسسات فرهنگی را به خود اختصاص داده است. همچنین پژوهش‌های کاربردی ۴۲ درصد (۱۳۲ عنوان) و پژوهش‌های توسعه‌ای ۵ درصد (۱۷ عنوان) از کل پژوهش‌ها را به خود اختصاص داده است. همچنین پژوهشگران و مؤسسات فرهنگی در این مدت به دریافت ۳۱ جایزه نائل شده‌اند که مجامع علمی کشور آن‌ها را تقدیر کرده‌اند. به علاوه، ۴۹ دستاورد پژوهشی (نظیر اخذ مجوز علمی پژوهشی برای نشریات) حاصل تلاش مؤسسات فرهنگی در سال ۱۳۹۰ است. تاکنون حدود ۳۵۰ پایان‌نامه توسط دانشجویان تحصیلات تکمیلی (کارشناسی ارشد و دکتری) در دانشگاه علوم اسلامی رضوی و دانشگاه امام‌رضای (ع) انجام شده است که از این تعداد ۴۵ پایان‌نامه مربوط به سال ۱۳۹۰ می‌باشد. ضمن آنکه هر ساله تعداد چشمگیری پایان‌نامه دانشجویان مقطع کارشناسی ارشد و دکتری سایر مؤسسات آموزش عالی کشور، مورد حمایت و پشتیبانی مؤسسات فرهنگی قرار می‌گیرد.

نشان داد که پژوهشگران این دانشگاه از همکاری گروهی نسبتاً بالایی برخوردارند و ضریب همکاری گروهی آن‌ها برابر ۰/۶۳۷ می‌باشد.

۲.۳. پیشینه فعالیت‌های پژوهشی در آستان

قدس رضوی

مؤسسات فرهنگی آستان قدس رضوی متناسب با مأموریت‌ها و رسالت‌های خود و همچنین نیاز به تصمیم‌گیری علمی در راستای وظایف سازمانی، از پژوهش‌های گوناگون بهره می‌برند یا مقوله تولید علم و نشر فرهنگ اسلامی از اهداف اساسی آن‌ها محسوب می‌شود. از یک منظر می‌توان مؤسسات پژوهشی آستان قدس رضوی را در سه مقوله دسته‌بندی کرد:

۱. مؤسساتی که پژوهش جزو وظایف ذاتی آن‌هاست و پژوهش‌های آنان در پاسخ به نیازهای روز جامعه انجام می‌شود و به سایر واحدهای آستان قدس رضوی نیز خدمات پژوهشی ارائه می‌دهند، از قبیل بنیاد پژوهش‌های اسلامی، دانشگاه علوم اسلامی رضوی، دانشگاه امام‌رضای (ع) و مؤسسه خدمات مشاوره‌ای.

۲. مؤسساتی که انجام طرح‌های پژوهشی جزو مأموریت آن‌هاست و در پاسخ به رفع نیازهای پژوهشی و تصمیم‌گیری سازمانی صورت می‌گیرد و تحقیقات آن‌ها به‌صورت خویش فرماست، مانند سازمان کتابخانه‌ها، با هدف معرفی و اطلاع‌رسانی منابع دست اول به جامعه که بخشی از وظایف آن‌هاست. مؤسسه فرهنگی قدس به‌منظور دریافت نظرات مخاطبین و بازخورد آن برای تصمیم‌گیری‌ها و تحلیل وضعیت، همچنین معاونت تبلیغات و ارتباطات اسلامی با هدف بررسی نیازهای زائرین و ارائه خدمات بهتر به آنان، بخشی از پژوهش‌های انجام شده است.

۳. همچنین برخی مؤسسات فرهنگی مانند مؤسسه تربیت بدنی و بقاع متبرکه برای تحقق اهداف و رسالت‌های خود از پژوهش بهره می‌گیرند؛ ولی رویکرد اصلی آن‌ها پژوهش نیست.

شامل مجموعه روش‌هایی است که هدف آن توصیف شرایط یا پدیده‌های موردبررسی است. اجرای تحقیق توصیفی می‌تواند صرفاً برای شناخت بیشتر شرایط موجود، یا یاری دادن به فرایند تصمیم‌گیری باشد (سرمد، ۱۳۸۴).

جامعه آماری این تحقیق شامل ۵۲۷ مدرک در قالب مقالاتی است که توسط ۲۲۷ نفر از محققین مؤسسات فرهنگی آستان قدس رضوی، طی سال‌های ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۰ در نشریات معتبر علمی ملی و بین‌المللی انتشار یافته است. مؤسسات مذکور عبارت‌اند از: بنیاد پژوهش‌های اسلامی، دانشگاه علوم اسلامی رضوی، دانشگاه بین‌المللی امام‌رضا و سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد. باتوجه‌به در دسترس بودن اطلاعات مربوط به مقالات منتشرشده توسط مؤسسات فرهنگی در قالب کارنامه پژوهش و اطلاعات مربوط به پژوهشگران، در تحقیق حاضر نمونه‌گیری به روش تمام‌شماری انجام شد. در جدول ۱ تعداد محققین در مؤسسات فرهنگی آستان قدس به تفکیک ارائه می‌شود.

همچنین در سال ۱۳۹۰، تعداد ۸۸ نشست و همایش در مؤسسات فرهنگی برگزار شده است که حاکی از حضور فعال مؤسسات در فضای علمی جامعه است. هم‌اکنون ۸۰ عضو هیئت علمی تمام‌وقت و حدود ۶۷۰ مدرس پاره‌وقت با دانشگاه‌های وابسته همکاری دارند. همچنین ۵۰۸ معلم در مدارس امام‌رضاع(ع) با رویکرد پژوهش‌محوری به امر تعلیم و تربیت مشغول‌اند که مدارس مذکور دارای یک پژوهش‌سرا هستند که حاکی از توجه آستان قدس به زیرساخت‌های سخت‌افزاری و نرم‌افزاری جهت بالندگی هرچه بیشتر امر پژوهش در کشور می‌باشد.

۴. روش‌شناسی

تحقیق حاضر با هدف تبیین جایگاه علمی مؤسسات فرهنگی آستان قدس رضوی، با استناد به مقالات منتشرشده در نشریات معتبر علمی ملی و بین‌المللی انجام شد. این تحقیق از حیث روش تحقیق، کمی و از نوع تحقیقات توصیفی به‌شمار می‌رود. تحقیقات توصیفی

جدول ۱. جامعه آماری تحقیق به تفکیک مؤسسات فرهنگی

ردیف	مؤسسات	اعضای هیئت علمی	پژوهشگران	تعداد کل
۱	بنیاد پژوهش‌های اسلامی	-	۹۴	۹۴
۲	دانشگاه علوم اسلامی رضوی	۲۷	-	۲۷
۳	دانشگاه بین‌المللی امام‌رضاع(ع)	۵۱	-	۵۱
۴	سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و...	-	۵۵	۵۵
	مجموع	۷۸	۱۴۹	۲۲۷

گرفت. مقالات انتشاریافته در نشریات علمی توسط هر مؤسسه به تفکیک در قالب فرم‌های مخصوص تنظیم و سپس ضمن بررسی مقاله‌های مذکور در نشریات منتشرشده و پایگاه‌های اطلاعاتی، برای اعتباریابی و اطمینان از صحت اطلاعات موجود، با کارشناسان و افراد خبره در مؤسسات موردبررسی رایزنی و تبادل نظر انجام شد. همچنین، در بررسی اسناد و مدارک موردبررسی در

شیوه گردآوری داده‌ها در این تحقیق از طریق بررسی مقالات منتشرشده توسط پژوهشگران مؤسسات فرهنگی در نشریات معتبر علمی می‌باشد. بدین منظور ابتدا اسناد مرتبط (کارنامه پژوهش سه سال اخیر) و نشریات علمی انتشاریافته توسط مؤسسات مذکور مشخص شد و سپس عنوان و نام مؤلف هر مقاله نیز از طریق جست‌وجو در پایگاه‌های اطلاعاتی، مورد بررسی و اعتباریابی قرار

۲. وضعیت مقالات منتشرشده در نشریات معتبر علمی توسط پژوهشگران آستان قدس رضوی، طی سال‌های ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۰، چگونه است؟ برای پاسخ‌گویی به این سؤال ضمن بررسی اسناد موجود (کارنامه پژوهش مؤسسات فرهنگی آستان قدس رضوی و نشریات منتشرشده توسط مؤسسات و...) از طریق جست‌وجو در پایگاه‌های اطلاعاتی و آرشیو نشریات مرتبط با مقالات منتشرشده توسط پژوهشگران، طی سال‌های ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۰، فراوانی مقالات باتوجه به مرتبه علمی نشریات (مجموعه مقالات منتشرشده در همایش‌های داخلی و خارجی، نشریات *ISI*، علمی پژوهشی، علمی ترویجی و نشریات تخصصی) به شرح جدول ۲ می‌باشد.

فرایند جمع‌آوری اطلاعات و توصیف وضعیت موجود مقالات منتشرشده، نسبت به اعتبار درونی و بیرونی اسناد مورد نظر اطمینان حاصل شد. داده‌های گردآوری شده پس از اعتباریابی در سطح آمار توصیفی مورد تحلیل قرار گرفتند. برای این کار، ابتدا وضعیت موجود مقالات تولیدشده در آستان قدس رضوی توصیف و سپس با استفاده از اطلاعات موجود روند تولید علم در مؤسسات فرهنگی در پیوستار زمان نیز مورد مقایسه و تحلیل قرار گرفت.

۵. یافته‌ها

۱. وضعیت مقالات منتشرشده در نشریات معتبر علمی توسط پژوهشگران آستان قدس رضوی، طی سال‌های

جدول ۲. وضعیت مقالات منتشرشده در نشریات معتبر علمی توسط پژوهشگران آستان قدس رضوی، در سه سال اخیر

ردیف	نوع مقاله	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	تعداد کل	درصد
۱	همایش/کنفرانس	۴۱	۵۳	۵۲	۱۴۶	۲۷/۷۰
۲	علمی ترویجی	۲۷	۹	۳۲	۶۸	۱۲/۹۰
۳	تخصصی	۷۲	۴۴	۱۳۷	۲۵۳	۴۸
۴	علمی پژوهشی	۱۵	۱۸	۲۳	۵۶	۱۰/۶۵
۵	<i>ISI</i>	۲	۱	۱	۴	۰/۷۵
مجموع		۱۵۷	۱۲۵	۲۴۵	۵۲۷	۱۰۰
درصد		۲۹/۸۰	۲۳/۷۲	۴۶/۴۸		

همان‌طور که داده‌های جدول ۲ نشان می‌دهد، توسط پژوهشگران آستان قدس رضوی در طی سال‌های ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۰ تعداد ۵۲۷ مقاله تولید شده است که بیشترین مقالات تولیدشده (۴۶/۴۸ درصد) توسط پژوهشگران مربوط به سال ۱۳۹۰ می‌باشد. همچنین، بررسی نوع مقالات تولیدشده نشان می‌دهد مقالات تخصصی (۴۸ درصد، ۲۵۳ مقاله) و مقالات همایشی (۲۷/۷۰ درصد، ۱۴۶ مقاله) بیشترین و مقالات *ISI* (۰/۷۵ درصد و ۴ مقاله) کمترین فراوانی را به خود اختصاص داده‌اند. مقالات علمی ترویجی (۱۲/۹۰ درصد، ۶۸ مقاله) و علمی پژوهشی (۱۰/۶۵ درصد، ۵۶ مقاله) نیز

۲۵ درصد این مقالات را شامل می‌شود. افزون‌براین، مطابق با داده‌های جدول فوق، پژوهشگران آستان قدس رضوی در سال ۱۳۸۹ نسبت به سال ۸۸ و ۹۰ مقالات کمتری منتشر نموده‌اند؛ اما در سال ۱۳۹۰ مقالات از لحاظ تعداد و نوع آن افزایش چشمگیری یافته است.

۱. هریک از مؤسسات آموزشی و پژوهشی آستان قدس رضوی، در مقالات منتشرشده در نشریات معتبر علمی طی سال‌های ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۰، به چه میزان سهیم بوده است؟

پس از دستیابی به تعداد کل مقالات منتشرشده توسط پژوهشگران مؤسسات آموزشی و پژوهشی آستان قدس

رضوی و تعیین نوع مقالات براساس درجه اعتبار به تفکیک هر مؤسسه و سال مورد نظر به شرح جدول ۳ نشریات، سهم آستان قدس رضوی در انتشار مقالات تعیین شد.

جدول ۳. وضعیت مؤسسات آموزشی و پژوهشی آستان قدس رضوی در انتشار مقالات علمی سال ۱۳۸۸

ردیف	نام مؤسسه	نوع مقاله					تعداد کل	درصد
		همایشی	تخصصی	علمی ترویجی	علمی پژوهشی	ISI		
۱	بنیاد پژوهش‌های اسلامی	۱۴	۱۴	۲۰	۲	-	۵۰	۳۱/۸۴
۲	دانشگاه علوم اسلامی رضوی	۱	۲۴	۴	۶	-	۳۵	۲۲/۳۰
۳	دانشگاه امام‌رضا(ع)	۱۰	۷	-	۳	۲	۲۲	۱۴/۰۲
۴	سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و...	۱۶	۲۷	۳	۴	-	۵۰	۳۱/۸۴
مجموع		۴۱	۷۲	۲۷	۱۵	۲	۱۵۷	۱۰۰
درصد		۲۶/۱۱	۴۵/۸۵	۱۷/۱۹	۹/۵۵	۱/۳۰		

همان‌طور که داده‌های جدول ۳ نشان می‌دهد، توسط پژوهشگران مؤسسات آستان قدس رضوی در سال ۱۳۸۸ در مجموع ۱۵۷ مقاله تولید شده است که فراوانی مقالات تخصصی (۶۵/۸۰ درصد، ۱۰۲ مقاله) نسبت به سایر مقالات تولید شده بالاتر می‌باشد. ضمن آنکه، پژوهشگران سازمان کتابخانه‌ها و بنیاد پژوهش‌های اسلامی هر کدام با تولید (۳۱/۸۴ درصد و ۸۶ مقاله) بیشترین سهم و دانشگاه امام‌رضا(ع) با تولید ۱۴ درصد مقالات، کمترین سهم را در تولید مقالات علمی دارا می‌باشند. بررسی نوع مقالات منتشر شده در سال ۱۳۸۸

حاکمی از آن است که مقالات تخصصی ۴۵/۸۵ درصد، مقالات همایشی ۲۶/۱۱ درصد، مقالات علمی ترویجی ۱۷/۱۹ درصد و علمی پژوهشی و ISI در مجموع ۱۰/۸۵ درصد را به خود اختصاص داده‌اند که وزن مقالات ISI و علمی پژوهشی نسبت به سایر مقالات کمتر می‌باشد؛ ضمن آنکه دانشگاه امام‌رضا (ع) در انتشار مقالات ISI در مقایسه با سایر مؤسسات پیشگام بوده است.

جدول ۴. وضعیت مؤسسات آموزشی و پژوهشی آستان قدس رضوی در انتشار مقالات علمی سال ۱۳۸۹

ردیف	نام مؤسسه	نوع مقاله					تعداد کل	درصد
		همایش	تخصصی	علمی ترویجی	علمی پژوهشی	ISI		
۱	بنیاد پژوهش‌های اسلامی	۴	۱۲	۸	-	-	۲۴	۱۹/۲
۲	دانشگاه علوم	۱۶	-	-	۷	-	۲۳	۱۸/۴

							اسلامی رضوی	
۲۷/۲	۳۴	۱	۶	-	۷	۲۰	دانشگاه امام (رضاع)	۳
۳۵/۲	۴۴	-	۵	۱	۲۵	۱۳	سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و...	۴
۱۰۰	۱۲۵	۱	۱۸	۹	۴۴	۵۳	مجموع	
		۰/۸	۱۴/۴	۷/۲	۳۵/۲	۴۲/۴	درصد	

۱۳۸۸ کاهش و رشد منفی نداشته است؛ اما مقالات منتشرشده در سال ۱۳۸۹ توسط دانشگاه امام‌رضاع) نسبت به سال قبل (۱۳۸۸) بیش از ۰/۵ درصد رشد داشته است. همان‌طور که داده‌های جدول ۴ نشان می‌دهد توزیع مقالات منتشرشده در سال ۱۳۸۹ از حیث درجه اعتبار نشریات حکایت از آن دارد که مقالات ارائه‌شده در همایش‌ها و مقالات علمی پژوهشی نسبت به سال قبل رشد بیشتری داشته و در بین مؤسسات موردبررسی، دانشگاه امام‌رضاع) در هر دو (مقالات همایشی و علمی پژوهشی) درمقایسه با سایر مؤسسات و نسبت به سال ۱۳۸۸ از وضعیت بهتری برخوردار می‌باشد. افزون‌براین، توزیع مقالات منتشرشده از حیث درجه اعتبار مجلات در سال ۱۳۸۹، نشان می‌دهد مقالات *ISI* درمقایسه با سایر مقالات کمترین سهم را به خود اختصاص داده و تعداد آن‌ها به یک مقاله کاهش یافته است.

بررسی وضعیت مقالات تولیدشده توسط مؤسسات فرهنگی آستان قدس رضوی در سال ۱۳۸۹ حاکی از آن است که پژوهشگران مؤسسات موردبررسی، درمجموع ۱۲۵ مقاله در نشریات علمی منتشر نموده‌اند که از این تعداد ۵۳ مقاله همایشی (۴۲/۴ درصد)، ۴۴ مقاله تخصصی (۳۵/۲ درصد)، ۹ مقاله علمی‌ترویجی (۷/۲ درصد)، ۱۸ مقاله علمی پژوهشی (۱۴/۴ درصد) و ۱ مقاله *ISI* (۰/۸ درصد) می‌باشند. ضمن آنکه، در بین مؤسسات موردبررسی، سازمان کتابخانه‌ها با ۳۵/۲ درصد (۴۴ مقاله) و دانشگاه امام‌رضاع) با ۲۷/۲ درصد (۳۴ مقاله) بیشترین تعداد مقالات و دانشگاه علوم اسلام رضوی با ۱۸/۴ درصد (۲۳ مقاله) و بنیاد پژوهش‌های اسلامی با ۱۹/۲ درصد (۲۴ مقاله)، کمترین میزان مقالات را تولید نموده‌اند. وضعیت فوق بیانگر آن است که تعداد مقالات بنیاد پژوهش‌های اسلامی، دانشگاه علوم اسلامی رضوی و سازمان کتابخانه‌ها نسبت به سال

جدول ۵. وضعیت مؤسسات آموزشی و پژوهشی آستان قدس رضوی در انتشار مقالات علمی سال ۱۳۹۰

ردیف	نام مؤسسه	نوع مقاله					تعداد کل	درصد
		همایش	تخصصی	علمی ترویجی	علمی پژوهشی	<i>ISI</i>		
۱	بنیاد پژوهش‌های اسلامی	۹	۳۲	۲۷	۱	-	۶۹	۲۸/۱۶
۲	دانشگاه علوم اسلامی رضوی	۱۷	۵	۲	۵	-	۲۹	۱۱/۸۴
۳	دانشگاه امام‌رضاع)	۶	۴	-	۱۱	۱	۲۲	۸/۹۸

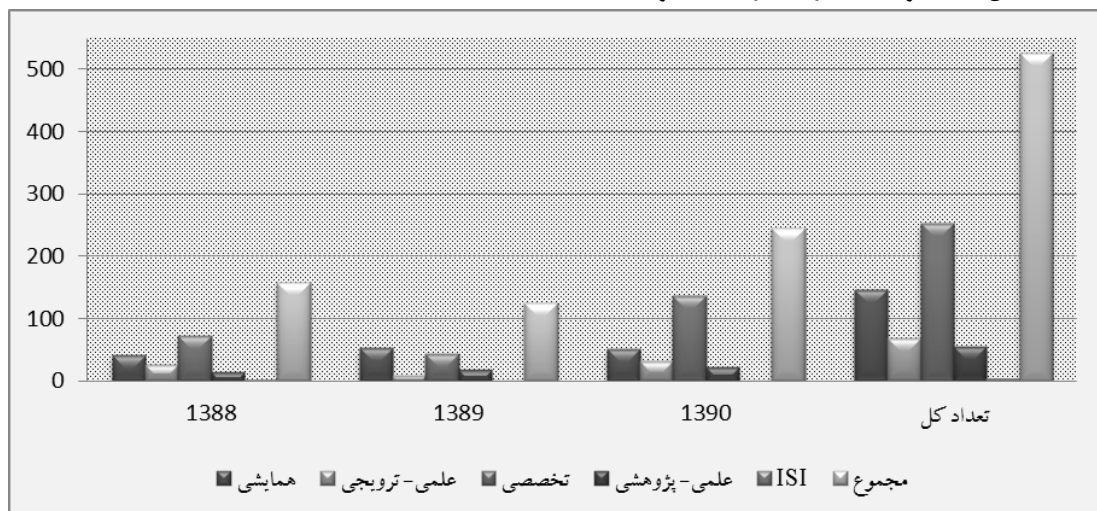
۵۱/۰۲	۱۲۵	-	۶	۳	۹۶	۲۰	سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و...	۴
۱۰۰	۲۴۵	۱	۲۳	۳۲	۱۳۷	۵۲	مجموع	
		۰/۴۱	۹/۴۰	۱۳/۰۶	۵۵/۹۱	۲۱/۲۲	درصد	

بهبتری داشته و تنوع مقالات از حیث درجه علمی مجله نیز بیشتر شده است. در بین مؤسسات مورد بررسی، تعداد کل مقالات دانشگاه امام رضا (ع) نسبت به سال ۱۳۸۹ کاهش پیدا کرده، اما نسبت به سال ۱۳۸۸ تغییری نداشته است؛ این در حالی است که تعداد مقالات انتشار یافته توسط پژوهشگران سازمان کتابخانه‌ها و بنیاد پژوهش‌های اسلامی در مقایسه با دو سال قبل افزایش یافته و تنوع مقالات نیز بیشتر شده است.

۱. نرخ رشد تولید علم در آستان قدس رضوی، طی سال‌های ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۰ چگونه است؟

وضعیت موجود تولید علم در آستان قدس رضوی با استناد به مقالات منتشر شده در نشریات علمی که در تحقیق حاضر از نظر درجه اعتبار نشریه در پنج دسته (مجلات علمی پژوهشی، علمی ترویجی، تخصصی، ISI و مقالات ارائه شده در همایش‌های داخل و خارج از کشور) طبقه‌بندی شده‌اند؛ در بازه زمانی ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۰ به تفکیک هر سال در نمودار ۱ ارائه شده است.

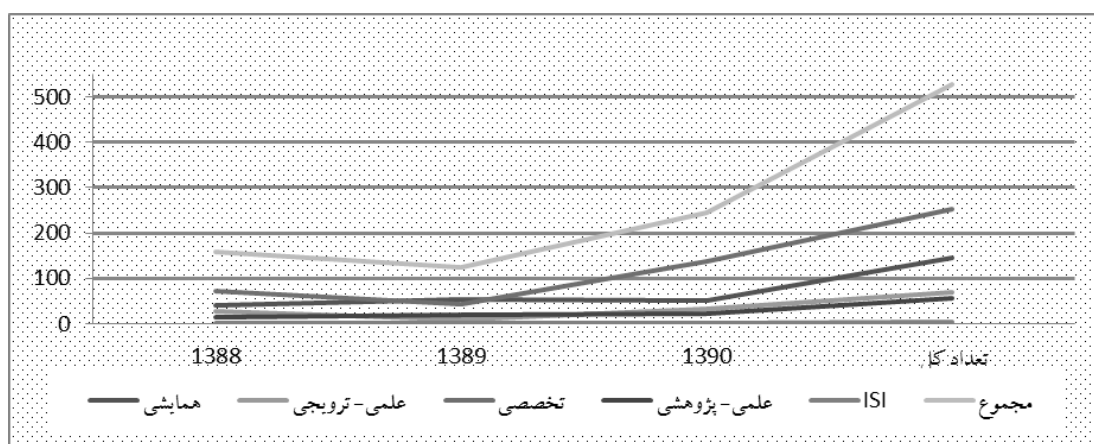
همان‌طور که داده‌های جدول ۵ نشان می‌دهد، در سال ۱۳۹۰ پژوهشگران مؤسسات آموزشی، پژوهشی و اطلاع‌رسانی آستان قدس رضوی در مجموع تعداد ۲۴۵ مقاله منتشر نموده‌اند که از این تعداد، ۲۱/۲۲ درصد مقالات همایشی، ۵۵/۹۱ درصد مقاله تخصصی، ۱۳/۰۶ درصد علمی ترویجی، ۹/۴۰ درصد مقاله علمی پژوهشی و ۰/۴۱ درصد مقالات دارای درجه علمی ISI می‌باشند؛ در بین مؤسسات مورد بررسی، سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد با ۵۱/۰۲ درصد (۱۲۵ مقاله) بیشترین سهم و دانشگاه امام رضا (ع) با ۸/۹۸ درصد (۲۲ مقاله) کمترین سهم را در تولید مقالات علمی داشته‌اند. منطبق با داده‌های جدول ۵، بررسی وضعیت مؤسسات مورد بررسی در سال ۱۳۹۰ حاکی از آن است که تعداد کل مقالات انتشار یافته در مجلات علمی نسبت به سال‌های ۱۳۸۸ و ۱۳۸۹ افزایش چشمگیری داشته و پژوهشگران آستان قدس رضوی بیشترین مقالات را سال ۱۳۹۰ تولید نموده‌اند. اغلب مؤسسات نسبت به سال ۱۳۸۸ و ۱۳۸۹ در انتشار مقالات وضعیت

نمودار ۱: نمودار نرخ رشد تولید علم در آستان قدس رضوی با استناد به مقالات منتشر شده در نشریات علمی

تولید علم در سال ۱۳۸۹، ۲۵/۶- می باشد که یک رشد منفی است؛ در حالی که با افزایش تعداد مقالات در سال ۱۳۹۰، نرخ رشد تولید علم نسبت به سال ۱۳۸۹، ۹۶ درصد و نسبت به سال ۱۳۸۸، ۵۶/۰۵ درصد رشد داشته است می باشد. همچنین، نرخ رشد متوسط تولید علم در آستان قدس رضوی طی سه سال اخیر (۱۳۸۸ تا ۱۳۹۰) ۱۸/۶۸ می باشد.

همان طور که در نمودار ۱ ملاحظه می شود نرخ رشد تولید علم در آستان قدس رضوی با استناد به مقالات منتشر شده در نشریات علمی در سه سال مورد بررسی متفاوت است و بیشترین مقالات منتشر شده به ترتیب مربوط به سال ۱۳۹۰ (مقاله ۲۴۵) و سال ۱۳۸۸ (۱۵۷ مقاله) و کمترین مقالات منتشر شده نیز مربوط به سال ۱۳۸۹ (با ۱۲۵ مقاله) می باشد. به عبارت دیگر نرخ رشد

نمودار ۱: نمودار نرخ رشد تولید علم در آستان قدس رضوی با استناد به مقالات منتشر شده در نشریات علمی

سه مورد بررسی کمترین میزان انتشار و رشدی منفی را دارا می باشد.

۱. سهم هریک از مؤسسات آموزشی و پژوهشی در تولید علم آستان قدس رضوی، در بازه زمانی ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۰ چگونه است؟

سهم مؤسسات آموزشی و پژوهشی در میزان تولید علم آستان قدس رضوی با استناد به مقالات منتشر شده در نشریات علمی در سه سال اخیر (بازه زمانی ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۰) به تفکیک هر سال در جدول (۴-۱) ارائه شده است.

علاوه بر این، بررسی وضعیت نرخ رشد تولید علم با استناد به مقالات منتشر شده از حیث درجه اعتبار نشریه نشان می دهد که مقالات ارائه شده در همایش ها به طور متوسط ۵۹/۲۵ درصد و مقالات علمی پژوهشی به طور متوسط ۴۲/۴۲ درصد در سه سال اخیر رشد داشته است؛ این در حالی است که در طی سال های ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۰ به طور متوسط مقالات همایشی ۸۹/۹۴ درصد، مقالات علمی ترویجی ۶/۱۷ درصد، مقالات تخصصی ۳۰/۰۹ درصد و مقالات علمی پژوهشی نیز ۱۷/۷۷ درصد رشد داشته اند. ضمن آنکه، مقالات با درجه علمی ISI در

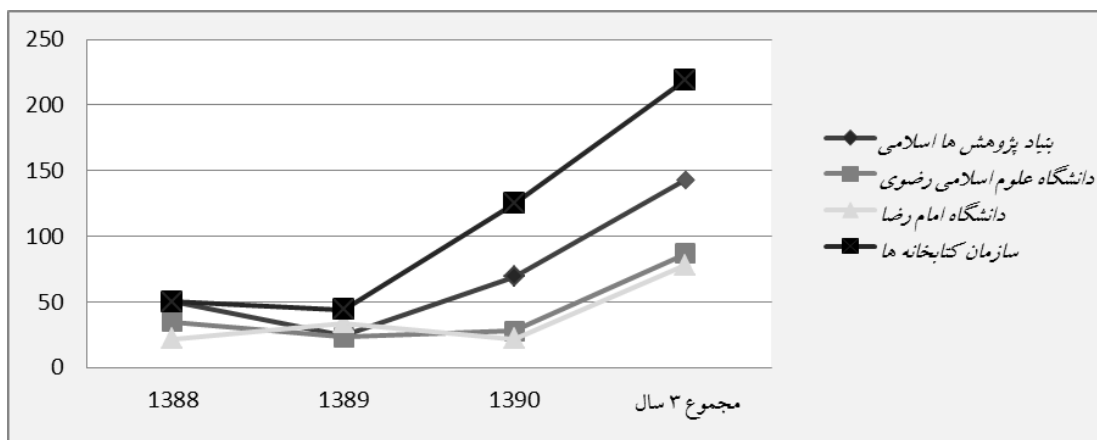
جدول ۶. سهم هریک از مؤسسات آموزشی و پژوهشی در تولید علم آستان قدس رضوی، در بازه زمانی ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۰

ردیف	نام مؤسسه	فراوانی مقالات به تفکیک سال			تعداد کل	درصد
		۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰		
۱	بنیاد پژوهش های اسلامی	۵۰	۲۴	۶۹	۱۴۳	۲۷/۱۳

۱۶/۵۰	۸۷	۲۹	۲۳	۳۵	دانشگاه علوم اسلامی رضوی	۲
۱۴/۸۲	۷۸	۲۲	۳۴	۲۲	دانشگاه امام رضا(ع)	۳
۴۱/۵۵	۲۱۹	۱۲۵	۴۴	۵۰	سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و...	۴
۱۰۰	۵۲۷	۲۴۵	۱۲۵	۱۵۷	مجموع	
		۴۶/۴۸	۲۳/۷۲	۲۹/۸۰	درصد	

امام رضا(ع) با انتشار ۱۴/۸۲ درصد مقالات در سه سال مورد بررسی کمترین سهم را در تولید علم آستان قدس رضوی داشته‌اند.

باتوجه به آمار جدول فوق، در بین مؤسسات مورد بررسی سازمان کتابخانه‌ها با انتشار قریب به ۵۰ درصد مقالات (۴۱/۵۵ برابر با ۲۱۹ مقاله) بیشترین سهم و دانشگاه

نمودار ۱: نمودار تعیین سهم هریک از مؤسسات آستان قدس رضوی در تولید علم، طی سال‌های ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۰

دانشگاه علوم اسلامی رضوی ۵/۷۱-، دانشگاه امام رضا(ع) صفر و سازمان کتابخانه‌ها ۵۰ درصد بوده است. مؤسساتی همچون سازمان کتابخانه‌ها و دانشگاه علوم اسلامی رضوی که در سال ۱۳۸۸ جایگاه نسبتاً خوبی را در مقایسه با سایر مؤسسات داشته‌اند، در سال ۱۳۸۸ روند نزولی و پس از آن در سال ۱۳۹۰ روندی صعودی را پیش رو دارند. دانشگاه امام رضا(ع) نیز باتوجه به قدمت اندک خود نسبت به سایر مؤسسات مورد بررسی در تحقیق حاضر، در سال ۱۳۸۹ جایگاه نخست را در بین مؤسسات به لحاظ تعداد مقالات و درجه اعتبار نشریاتی که مقالات در آن به چاپ رسیده است، دارا بوده است؛ اگرچه در حال حاضر، سهم این دانشگاه در تولید علم در سال ۹۰ نسبت به سایر مؤسسات پایین تر است.

ارقام جدول ۶ و نمودار فوق، روند رشد منظمی را برای سال‌های مورد بررسی در این پژوهش نشان نمی‌دهد و نوساناتی از سال ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۰ دیده می‌شود؛ به طوری که بیشترین میزان تولید علم با استناد به مقالات منتشر شده در نشریات علمی مربوط به سال ۱۳۹۰ و سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد با انتشار ۴۱/۵۵ درصد مقالات و کمترین میزان تولیدات علمی در مجموع سه سال مورد بررسی برای دانشگاه امام رضا با ۱۴/۸۲ درصد (۷۸ مقاله) می‌باشد. روند رشد برای مؤسسات مورد بررسی در این پژوهش در سال ۱۳۸۸، روندی کاهشی را نشان می‌دهد؛ چنان که نرخ رشد برای مؤسساتی چون بنیاد پژوهش‌ها، دانشگاه علوم اسلامی رضوی و سازمان کتابخانه‌ها منفی بوده است. متوسط رشد سالانه تولیدات علمی برای بنیاد پژوهش‌ها ۱۲/۶۶،

۱. مقالات منتشرشده در نشریات معتبر علمی از لحاظ میزان مشارکت پژوهشگران (تعداد نویسندگان) چه وضعیتی دارند؟
وضعیت مؤسسات موردبررسی در تحقیق حاضر به لحاظ نسبت مقالات ارائه شده به ازای هر پژوهشگر به تفکیک هر سال در بازه زمانی ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۰ و سهم

جدول ۷. ترسیم وضعیت نسبت مقالات ارائه شده به ازای هر پژوهشگر، در بازه زمانی ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۰

نام مؤسسه	تعداد پژوهشگران	۱۳۸۸			۱۳۸۹			۱۳۹۰		
		تعداد مقالات	نویسندگان	نسبت* مقالات به پژوهشگران	تعداد مقالات	نویسندگان	نسبت مقالات به پژوهشگران	تعداد مقالات	نویسندگان	نسبت مقالات به پژوهشگران
بنیاد پژوهش‌های اسلامی	۹۴	۵۰	۲۴	۰/۵۳	۲۴	۱۶	۰/۲۵	۶۹	۲۴	۰/۷۳
دانشگاه علوم اسلامی رضوی	۲۷	۳۵	۱۷	۱/۲۹	۲۳	۱۴	۰/۸۵	۲۹	۱۰	۱/۰۷
دانشگاه امام‌رضا(ع)	۵۱	۲۲	۱۷	۰/۴۳	۳۴	۲۱	۰/۶۶	۲۲	۱۲	۰/۴۳
سازمان کتابخانه‌ها	۵۵	۵۰	۲۳	۰/۹۰	۴۴	۱۹	۰/۸۰	۱۲۵	۴۲	۲/۲۷
مجموع	۲۲۷	۱۵۷	۸۱	۰/۶۹	۱۲۵	۷۰	۰/۵۵	۲۴۵	۸۸	۱/۰۷

نسبت مقالات منتشرشده به ازای هر پژوهشگر

تعداد پژوهشگران هر مؤسسه، تعداد مقالات منتشرشده و نویسندگان مقالات به تفکیک هر مؤسسه و هر سال، در جدول ۷ ارائه شده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود، نسبت مقالات منتشرشده به ازای هر پژوهشگر در طی سال‌های ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۰ به ترتیب در بنیاد پژوهش‌های اسلامی (۰/۵۳، ۰/۲۵ و ۰/۷۳)، در دانشگاه علوم اسلامی رضوی (۱/۲۹، ۰/۸۵ و ۱/۰۷)، در دانشگاه امام‌رضا (۰/۴۳، ۰/۶۶ و ۰/۴۳) و در سازمان کتابخانه‌ها (۰/۹۰، ۰/۸۰ و ۲/۲۷) می‌باشد. وضعیت فوق بیانگر آن

است که نسبت نویسندگان مقالات از سال ۱۳۸۸ در برخی مؤسسات موردبررسی (سازمان کتابخانه‌ها و بنیاد پژوهش‌های اسلامی) روندی صعودی داشته، اما در برخی مؤسسات مثل دانشگاه امام‌رضا و دانشگاه علوم اسلامی رضوی تغییر چندانی نداشته است. به‌طور کلی، میزان مشارکت پژوهشگران بنیاد پژوهش‌ها و دانشگاه امام‌رضا در تولید مقاله، در مقایسه با پژوهشگران سازمان کتابخانه‌ها و دانشگاه علوم اسلامی رضوی کمتر بوده است.

جدول ۸. ترسیم وضعیت نسبت مقالات ارائه شده به ازای هر پژوهشگر در سه سال اخیر

نسبت* مقالات به نویسندگان	نسبت* مقالات به پژوهشگران	نویسندگان	تعداد کل مقالات	تعداد کل پژوهشگران	
۲/۲۳	۱/۵۲	۶۴	۱۴۳	۹۴	بنیاد پژوهش‌های اسلامی
۲/۱۲	۳/۲۲	۴۱	۸۷	۲۷	دانشگاه علوم اسلامی رضوی
۱/۵۶	۱/۵۲	۵۰	۷۸	۵۱	دانشگاه امام‌رضا(ع)
۲/۶۰	۳/۹۸	۸۴	۲۱۹	۵۵	سازمان کتابخانه‌ها
۲/۲۰	۲/۳۲	۲۳۹	۵۲۷	۲۲۷	مجموع

* نسبت کل مقالات منتشر در ۳ سال به ازای هر پژوهشگر در مؤسسات

** نسبت کل مقالات منتشر شده در ۳ سال به ازای هر نویسنده در مؤسسات

سال ۱۳۹۰ با ۲۴۵ مقاله و سازمان کتابخانه‌ها با انتشار ۴۱/۵۵ درصد مقالات بوده و کمترین میزان تولید علم در مجموع سه سال، مربوط به سال ۱۳۸۸ با ۱۲۵ مقاله و دانشگاه امام‌رضا با ۱۴/۸۲ (۷۸ مقاله) می‌باشد. روند رشد تولیدات علمی برای مؤسسات مورد بررسی در این پژوهش، در سال ۱۳۸۸ روندی کاهشی را نشان داد؛ چنان‌که نرخ رشد برای مؤسساتی همچون بنیاد پژوهش‌ها، دانشگاه علوم اسلامی رضوی و سازمان کتابخانه‌ها منفی بوده است. متوسط رشد سالانه تولیدات علمی برای بنیاد پژوهش‌ها ۱۲/۶۶، دانشگاه علوم اسلامی رضوی ۵/۷۱-، دانشگاه امام‌رضا(ع) صفر و سازمان کتابخانه‌ها ۵۰ درصد بوده است. مؤسساتی چون سازمان کتابخانه‌ها و دانشگاه علوم اسلامی رضوی که در سال ۱۳۸۸ جایگاه نسبتاً خوبی را در مقایسه با سایر مؤسسات داشته‌اند، در سال ۱۳۸۸ روند نزولی و پس از آن در سال ۱۳۹۰، روندی صعودی را پیش رو دارند. این یافته، یعنی نبود روند منظم رشد تولیدات علمی در آستان قدس رضوی، یافته‌های تحقیق عصاره و قانع (۱۳۸۹) و فرخ‌نیا (۱۳۹۰) را تأیید می‌نماید. بررسی نوع مقالات تولید شده توسط پژوهشگران نشان داد که در سه سال مورد بررسی، مقالات تخصصی (۴۸ درصد، ۲۵۳ مقاله) و مقالات

باتوجه به آمار جدول ۸، در بازه زمانی ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۰، تعداد ۵۲۷ مقاله توسط ۲۳۹ نفر (نویسنده) در مجلات معتبر علمی تألیف و منتشر شده است؛ به عبارت دیگر در مؤسسات فرهنگی آستان قدس رضوی در سه سال مورد بررسی توسط هر پژوهشگر ۲/۳۲ مقاله تولید شده است؛ ضمن آنکه این نسبت، به ازای نویسندگان مقالات ۲/۲۰ می‌باشد. بررسی نسبت مقالات منتشر شده توسط هر مؤسسه به ازای پژوهشگران آن نشان می‌دهد سازمان کتابخانه‌ها با انتشار ۳/۹۸ مقاله و دانشگاه علوم اسلامی رضوی با انتشار ۳/۲۲ به ازای هر پژوهشگر در سه سال مورد بررسی، نسبت به بنیاد پژوهش‌های اسلامی و دانشگاه امام‌رضا(ع) با ۱/۵۲ مقاله به ازای پژوهشگران خود، وضعیت بهتری دارند.

۶. بحث و نتیجه‌گیری

بررسی وضعیت کمی تولیدات علمی آستان قدس رضوی در طی سال‌های ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۰ (با استناد به مقالات منتشر شده در نشریات علمی) روند رشد منظمی را برای این سازمان نشان نمی‌دهد و نوساناتی از سال ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۰ دیده می‌شود؛ به طوری که بیشترین میزان تولید علم مربوط به

در سال ۱۳۹۰، پژوهشگران آستان قدس رضوی تعداد ۲۴۵ مقاله منتشر کرده‌اند که همانند دو سال قبل وزن مقالات تخصصی درمقایسه با سایر مقالات بیشتر و سازمان کتابخانه‌ها با انتشار ۵۱ درصد مقالات سهم بیشتری درمقایسه با مؤسسات دیگر در تولید علم داشته است. بررسی وضعیت مؤسسات موردبررسی در سال ۱۳۹۰ نشان داد تعداد کل مقالات انتشار یافته در مجلات علمی نسبت به سال‌های ۱۳۸۸ و ۱۳۸۹ افزایش چشمگیری داشته و اغلب مؤسسات نسبت به سال ۱۳۸۸ و ۱۳۸۹ در انتشار مقالات عملکرد بهتری داشته و تنوع مقالات از حیث درجه علمی نشریات نیز بیشتر شده است؛ وضعیت فوق بیانگر آن است که با افزایش تعداد مقالات در سال ۱۳۹۰، نرخ رشد تولید علم نسبت به سال ۱۳۸۹، ۹۶ درصد و نسبت به سال ۱۳۸۸، ۵۶/۰۵ درصد رشد داشته است. همچنین، نرخ رشد متوسط تولید علم در آستان قدس رضوی طی سه سال اخیر (۱۳۸۸ تا ۱۳۹۰) ۱۸/۶۸ بوده است. مقالات با درجه علمی *ISI* در طی سه سال موردبررسی کمترین میزان انتشار و رشدی منفی را دارا بوده است. در بین چهار مؤسسه موردبررسی، اگرچه به لحاظ کمی تعداد مقالات سازمان کتابخانه‌ها و بنیاد پژوهش‌های اسلامی درمقایسه با دو مؤسسه دیگر بالاتر بوده است، به لحاظ کیفیت (اعتبار علمی بالا نظیر مقالات علمی پژوهشی و *ISI*) سهم کمتری داشته‌اند. در همین راستا، اگرچه کمیت مقالات منتشر شده توسط پژوهشگران دانشگاه امام رضا (ع) نسبت به سایر مؤسسات پایین‌تر بوده است، به لحاظ کیفیت و اعتبار علمی بالاتر، مقالات منتشر شده درمقایسه با دو مؤسسه نامبرده وضعیت بهتری داشته است. بررسی نسبت مقالات منتشر شده به ازای هر پژوهشگر در این پژوهش نشان داد که در

همایشی (۲۷/۷۰ درصد، ۱۴۶ مقاله) بیشترین و مقالات *ISI* (۰/۷۵ درصد و ۴ مقاله) کمترین فراوانی را به خود اختصاص داده‌اند. مقالات علمی ترویجی و علمی پژوهشی نیز ۲۵ درصد این مقالات را شامل می‌شود؛ ضمن آنکه بررسی نوع مقالات منتشر شده در سال ۱۳۸۸ نیز نشان می‌دهد مقالات تخصصی ۴۵/۸۵ درصد، مقالات همایشی ۲۶/۱۱ درصد، مقالات علمی ترویجی ۱۷/۱۹ درصد و علمی پژوهشی و *ISI* در مجموع ۱۰/۸۵ درصد را به خود اختصاص داده‌اند که وزن مقالات *ISI* و علمی پژوهشی نسبت به سایر مقالات کمتر می‌باشد. وضعیت فوق بیانگر پایین بودن درجه علمی مقالات انتشار یافته است. در سال ۱۳۸۹، پژوهشگران مؤسسات موردبررسی در مجموع ۱۲۵ مقاله در نشریات علمی منتشر نموده‌اند که از این تعداد ۵۳ مقاله همایشی (۴۲/۴ درصد)، ۴۴ مقاله تخصصی (۳۵/۲ درصد)، ۹ مقاله علمی ترویجی (۷/۲ درصد)، ۱۸ مقاله علمی پژوهشی (۱۴/۴ درصد) و ۱ مقاله *ISI* (۰/۸ درصد) می‌باشند. ضمن آنکه در بین مؤسسات موردبررسی، سازمان کتابخانه‌ها با ۳۵/۲ درصد (۴۴ مقاله) و دانشگاه امام رضا (ع) با ۲۷/۲ درصد (۳۴ مقاله) بیشترین تعداد مقالات و دانشگاه علوم اسلام رضوی با ۱۸/۴ درصد (۲۳ مقاله) و بنیاد پژوهش‌های اسلامی با ۱۹/۲ درصد (۲۴ مقاله)، کمترین میزان مقالات را تولید نموده‌اند. وضعیت فوق بیانگر رشد منفی و کاهش قابل توجه تعداد مقالات به لحاظ کمی، درمقایسه با سال ۱۳۸۸ و مشارکت اندک پژوهشگران مؤسسات مذکور در تألیف و انتشار مقالات می‌باشد؛ ضمن آنکه در بین مؤسسات مذکور، تعداد مقالات پژوهشگران دانشگاه امام رضا (ع) به لحاظ کمی و کیفی (درجه اعتبار نشریات) افزایش یافته است.

همچون تدوین آیین‌نامه انگیزشی ویژه پژوهشگران، ارتقای نشریات علمی موجود به بالاترین مرتبه نشریات و اخذ مجوز برای انتشار نشریات تخصصی دیگر، اهتمام به برگزاری دوره‌های آموزشی برای پژوهشگران در زمینه اشاعه و گسترش تولیدات علمی، برقراری ارتباط و تعامل علمی با مؤسسات هم‌راستا در داخل کشور و مؤسسات و دانشگاه‌های جهان اسلام می‌تواند به ترمیم فضای تحقیق و پژوهش و بهتر شدن جایگاه علمی مؤسسات فرهنگی کمک نماید. یافته‌های این پژوهش نشان داد وزن مقالات منتشر شده در نشریات با درجه اعتبار علمی پژوهشی و *ISI* بسیار اندک است. ضمن آنکه، از مجموع اعضای هیئت علمی و پژوهشگران آستان قدس رضوی در بازه زمانی انجام پژوهش، تنها $\frac{1}{3}$ آنان در انتشار مقالات در نشریات معتبر علمی مشارکت داشته‌اند که حاکی از عدم تمایل سایر پژوهشگران یا وجود موانعی در این زمینه است و بررسی جداگانه‌ای می‌طلبد. نتایج تحقیقات انجام شده نشان می‌دهد موانع مالی، تسهیلات مربوط به حرفه، موانع مدیریتی و سازمانی و شخصی، بر کیفیت تولیدات علمی تأثیر دارد (کریمیان و همکاران، ۲۰۱۲). شناسایی عوامل و موانع موجود در زمینه انجام تولیدات علمی و اشاعه و گسترش آن در قالب مقالات علمی، می‌تواند مسیر را برای مشارکت بیشتر پژوهشگران و اعضای هیئت علمی هموار ساخته و جایگاه علمی این نهاد کلان فرهنگی را در رسیدن به اهداف چشم‌انداز آستان قدس رضوی «دارای معتبرترین مراکز علمی مقام ممتاز آموزشی و پژوهشی در سطح کشور» در استان و کشور ارتقا بخشد.

دوره سه‌ساله مورد بررسی، به ترتیب، برای بنیاد پژوهش‌های اسلامی به‌ازای هر پژوهشگر ۰/۵۰ مقاله، برای دانشگاه علوم اسلامی رضوی به‌ازای هر پژوهشگر ۱/۰۷ مقاله، برای دانشگاه امام‌رضا(ع) به‌ازای هر پژوهشگر ۰/۵۱ مقاله و برای سازمان کتابخانه‌ها ۱/۳۲ مقاله می‌باشد. وضعیت فوق بیانگر آن است که میزان مشارکت پژوهشگران بنیاد پژوهش‌ها و دانشگاه امام‌رضا(ع) در تولید مقاله، در مقایسه با پژوهشگران سازمان کتابخانه‌ها و دانشگاه علوم اسلامی رضوی کمتر بوده است. همچنین، بررسی نسبت مقالات منتشر شده توسط هر مؤسسه به‌ازای پژوهشگران آن، نشان داد سازمان کتابخانه‌ها با انتشار ۳/۹۸ مقاله و دانشگاه علوم اسلامی رضوی با انتشار ۳/۲۲ به‌ازای هر پژوهشگر در سه سال مورد بررسی، نسبت به بنیاد پژوهش‌های اسلامی و دانشگاه امام‌رضا(ع) با ۱/۵۲ مقاله به‌ازای پژوهشگران خود، وضعیت بهتری دارند. به‌طور کلی، یافته‌های این پژوهش بیانگر آن است که اگرچه هر ساله تحقیقات زیادی در موضوعات مختلف توسط پژوهشگران مؤسسات فرهنگی آستان قدس رضوی انجام می‌شود، اما توسعه و اشاعه یافته‌های آن به جامعه علمی در قالب نشریات معتبر علمی کم‌رنگ بوده است؛ به بیان دیگر، پژوهشگران آستان قدس رضوی در تولید علم مشارکت داشته، اما در نشر و اشاعه آن اهتمام جدی نداشته‌اند که ریشه‌یابی دلایل این امر نیاز به تحقیق جداگانه‌ای دارد. افزون‌براین، نوسان موجود در روند نرخ رشد تولیدات علمی در چند سال اخیر، حاکی از آن است که سیاست‌های پژوهشی این سازمان که در قالب چشم‌انداز بیست‌ساله آستان قدس رضوی تدوین شده است، هنوز عملیاتی نشده است. اتخاذ تدابیری

فهرست منابع

- امامی، ابراهیم (۱۳۸۸): **تولیدات علمی ایران در سال ۲۰۰۹**، مجله ارتباط علمی، ش ۲، ص ۴ تا ۱۴.
- بناد کوکی، محمدرضا و محمد صالح اولیاء (۱۳۹۰): «**جایگاه علمی کشور ایران؛ مطالعه موردی: پژوهش‌های مهندسی صنایع (با استناد به مقالات نمایه‌شده در پایگاه‌های علمی بین‌المللی)**»، فصلنامه آموزش مهندسی ایران، سال سیزدهم، ش ۵۰، ص ۱۰۵ تا ۱۲۲.
- سرمد، زهره و عباس بازرگان و الهه حجازی (۱۳۸۴): **روش‌های تحقیق در علوم رفتاری**، تهران: آگاه.
- سهیلی، فرامرز و فریده عصاره (۱۳۸۸): «**بررسی تولید علمی اعضای هیئت علمی دانشگاه رازی در نمایه استنادی علوم، طی سال‌های ۱۹۹۲ تا ۲۰۰۸**؛ مطالعه موردی: مجله مطالعات کتابداری و علم اطلاعات دانشگاه شهید چمران اهواز»، دوره سوم، سال شانزدهم، ش ۴، ص ۸۱ تا ۱۱۰.
- زلفی گل، محمدعلی و ابوالفضل کیانی بختیاری (۱۳۸۵): «**مصادیق تولید علم، شاخص‌های انتخاب و انتخاب شاخص‌ها**»، فصلنامه تولید علم، بهار ۱۳۸۷، ش ۷.
- عبدخدا، هیوا و میرسعید قاضی و علیرضا نوروزی (۱۳۸۹): «**بررسی میزان تولیدات علمی حوزه پزشکی ایران بر مبنای مدارک نمایه‌شده از مجلات علمی در پایگاه‌های اطلاعاتی منتخب**، در فاصله سال‌های ۲۰۰۹ تا ۲۰۰۵»، مجله دانشکده پیراپزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران (پیاورد سلامت)، ش ۱ و ۲، ص ۱۶۸ تا ۳۰.
- علیجانی، رحیم و نورالله کرمی (۱۳۹۰): «**بررسی و مقایسه تطبیقی سه دهه تولیدات علمی جامعه جراحی ایران بر اساس داده‌های پایگاه‌های اطلاعاتی آی.اس.آی**»، نشریه جراحی ایران، دوره ۱۹، ش ۴، ص ۹ تا ۹.
- عصاره، فریده و محمدرضا قانع و مهرزاد رحمانی سفیدویه (۱۳۸۹): «**تولیدات علمی اعضای هیئت علمی دانشگاه شیراز در سال‌های ۱۳۷۹ تا ۱۳۸۶**»، فصلنامه کتاب، ش ۸۳، ص ۱۰۵ تا ۱۲۷.
- فتاحی، رحمت‌الله و فرشید دانش و فرامرز سهیلی (۱۳۹۰): «**بررسی وضعیت جهانی تولیدات علمی دانشگاه فردوسی مشهد، طی سال‌های ۱۹۹۰ تا ۲۰۱۰**، در وبگاه علوم (*web of Science*) با هدف ترسیم نقشه علم این دانشگاه»، پژوهشنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی، ش ۱، ص ۱۶۱ تا ۱۸۳.
- فدایی، غلامرضا و هایدی حسن‌زاده کمند (۱۳۸۹): «**بررسی تولیدات علمی اعضای هیئت علمی حوزه علوم انسانی دانشگاه تبریز، طی سال‌های ۱۳۸۱ تا ۱۳۸۶**»، فصلنامه علمی پژوهشی نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور، دوره ۱۶، ش ۲، پیاپی ۶۱، ص ۱۵۷ تا ۱۷۵.
- فرخ‌نیا، ملیحه (۱۳۹۰): «**بررسی وضعیت مجلات پزشکی انگلیسی‌زبان ایران در پایگاه‌های اطلاعاتی**»، فصلنامه علمی پژوهشی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ویژه‌نامه علم‌سنجی)، ص ۳۹ تا ۴۸.
- کی‌نژاد، محمدعلی (۱۳۸۹): «**تولید علم و فناوری در کشور (جریان‌شناسی، توانمندی‌ها و آسیب‌شناسی)**»، تهران، دبیرخانه شورای عالی فرهنگی: راه‌دان.
- میرحسینی، زهره و فتنه وهابی (۱۳۸۹): «**بررسی تولیدات علمی اعضای هیئت علمی دانشکده‌های داروسازی تپ یک کشور در پایگاه مؤسسه اطلاعات علمی**»، نشریه مدیریت اطلاعات سلامت، دوره هشتم، ش ۳، ص ۳۶۳ تا ۳۷۲.
- نیازی، سیمین (۱۳۸۰): «**بررسی گرایش‌های موضوعی نشریات کتابداری و اطلاع‌رسانی در سال‌های ۱۳۴۷ تا ۱۳۷۷**»، فصلنامه کتاب ۱۲ (۱)، ص ۵۲ تا ۶۱.
- نقشه جامع علمی کشور (۱۳۹۰): تهران: شورای انقلاب فرهنگی.

Franceschini, F. & Maisano, D.(2011); "Structured evaluation of the scientific output of academic research groups by recenth-sed indicators", *Journal of Informetrics*(5), 64–74.

Karimian, Z. Sabbaghian, Z & others(2012); “Obstacles to undertaking research and their effect on research output: a survey of faculty members’ views at Shiraz University of Medical Sciences”, Eastern Mediterranean Health Journal, Vol. 18 No. 11,1143-1150.

Richardson, R. & others.(2004); National Science Board. Science and Engineering Indicators 2004. Two volumes, Arlington, VA: National Science Foundation (volume 1, NSB 04-1; volume 2, NSB 04-1A).